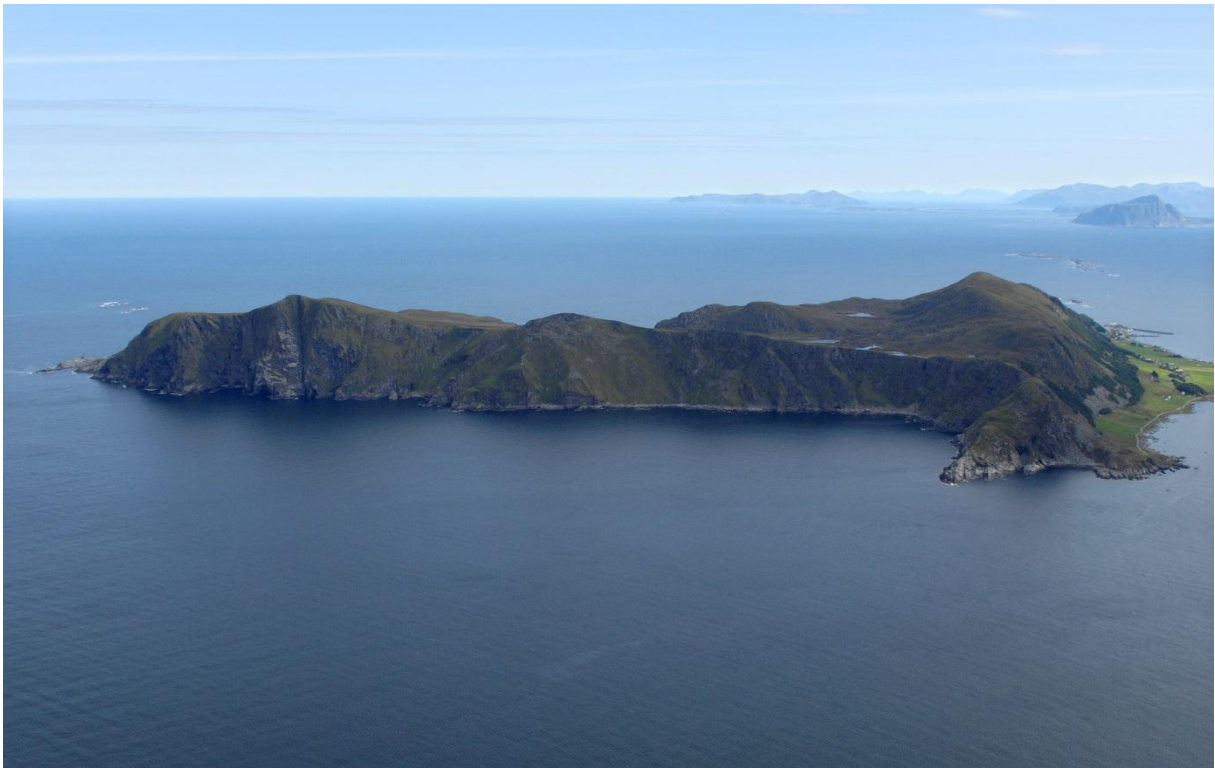

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Miljøvernavdelinga

**Forvaltingsplan for
Runde og Grasøyane fuglefredingsområde
Goksøymyrane naturreservat
Herøy og Ulstein kommunar**

Rapport 2013:04

Framside: Runde vestside (*foto: Øivind Leren*)

Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Fylkeshuset
6404 MOLDE
www.fylkesmannen.no

Rapport nr:

2013:04

Dato:

16. desember 2013

Tittel:

FORVALTINGSPLAN FOR RUNDE FUGLEFREDINGSOMRÅDE OG GOKSØYRMYRANE
NATURRESERVAT

Forfattarar:

Ola Betten og Jorunn Mittet Eriksen, miljøvernavdelinga, Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Godkjenningsvedtak:

Forvaltingsplanen for Runde fuglefredingsområde og Goksøyrrmyrane naturreservat i Herøy og Ulstein kommunar er godkjend av Fylkesmannen i Møre og Romsdal den 13.12.2013, jf.«Forskrift om fredning av Goksøyrrmyrane naturreservat, Herøy kommune, Møre og Romsdal.», av 13. desember 1996, pkt. VII.

Referat:

Fire område ved Runde og Grasøyane vart verna i 1981 som fuglefredingsområde. Føremålet med vernet er å «ta vare på rikt og interessant fugleliv og fuglane sitt livsmiljø, særleg med omsyn til fuglekoloniane.» Goksøyrrmyrane naturreservat vart freda i 1996 og omfattar eit myrområde med terrengdekkande myr, som etter kvart har vorte sjeldan.

Utfordringane framover vert å unngå vidare nedgang i bestanden av fuglefjellsartane på Runde. Dette vil krevje verkemiddel som ligg langt utanfor verkeområda i denne planen. Her vil vi leggje til rette for overvaking av bestandane, informasjon og fysisk tilrettelegging i områda.

Runde vart oppnemnt som Ramsar-område i juli 2013.

Forvaltingsplanen med tilhøyrande bevaringsmål og tiltak bør reviderast minst kvart 10. år.

Emneord:

Naturvern, bevaringsmål, vegetasjon, fuglefjell, våtmark, biologisk mangfald.

ISBN (Pdf - utgåve) 978-82-7430-274-7
ISSN 1891-876X

Ulf Lucasen
Seksjonssjef

Lindis Nerbø
Direktør miljøvernavdelinga

Innhald

1 INNLEIING.....	7
2 SKILDRING OG STATUS.....	7
2.1 Områdeomtale	7
2.2 Eigedomstilhøve	9
2.3 Brukshistorie	9
2.4 Naturfaglege verdjar.....	10
2.4.1 Vegetasjon.....	10
2.4.2 Fugle- og dyreliv	11
2.4.3 Truslar	15
2.5 Bevaringsmål.....	16
3 BRUKARINTERESSER.....	20
3.1 Verneforskrifta og brukarinteresser.....	20
3.2 Jordbruk og skogbruk.....	20
3.3 Turisme og friluftsliv.....	21
3.4 Undervisning og forskning.....	22
3.5 Bygningar og tekniske inngrep.....	23
3.6 Kulturminne.....	23
4 FORVALTINGSOPPGÅVER OG TILTAK	24
4.1 Skjøtsel og forvaltningstiltak.....	24
4.2 Overvaking og kartlegging av naturkvalitetar	25
4.3 Informasjon og tilrettelegging	25
4.4 Oppsyn.....	26
5 SAKSBEHANDLING.....	27
5.1 Forvaltingsstyresmakt	27
5.2 Lovverk, føringar og forvaltning.....	27
5.2.1 Verneforskrifta	27
5.2.2 Prinsippa i naturmangfaldlova.....	28
5.2.3 Forholdet til andre lovverk	29
5.2.4 Tolking av unntaksreglane i verneforskrifta for fuglefredingsområda.....	29
5.2.5 Tolking av unntaksreglar og dispensasjonsbestemmingar for området med fuglelivsfreding	30
5.2.6 Tolking av unntaksreglane i verneforskrifta for Goksøymyrane naturreservat.....	30

5.2.7	Spesifiserte dispensasjonsbestemningar i verneforskrifta for Goksøymyrane naturreservat	31
5.2.8	Generelle dispensasjonsbestemningar	31
5.2.9	Generelle retningsliner for saksbehandling	32
6	FORVALTNINGSPLANEN SI GYLDIGHEIT	32
7	REFERANSAR	33
	Publikasjonar	33
	Nettstader:	33
	Pers.medd.	33
	Vedlegg 1 - Forskrift Runde og Grasøyane.....	34
	Forskrift om vern for 4 fuglefredningsområder og vern av fuglelivet på og omkring Runde i Herøy og Ulstein kommunar, Møre og Romsdal.	34
	Vedlegg 2 - Forskrift Goksøymyrane naturreservat.....	37
	Forskrift om fredning av Goksøymyrane naturreservat, Herøy kommune, Møre og Romsdal. ..	37
	Vedlegg 3 - Naturmangfaldlova	39
	Nokre viktige bestemningar i naturmangfaldlova	39
	Vedlegg 4 - Tiltak på Runde/Grasøyane	41
	Vedlegg nr. 5: Saksbehandling av forvaltingsplanen	42
	Høyring:.....	42
	Fylkesmannen si vurdering:	42

1 INNLEIING

Runde fredningsområde vart oppretta ved kongeleg resolusjon av 30. april 1981, i medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970. Føremålet med fredinga er *å ta vare på eit rikt og interessant fugleliv og fuglane sitt livsmiljø, serleg med omsyn til sjøfuglkoloniane.*

Bakgrunnen for vernet var eit lokalt initiativ frå 1957 for å sikre folk mot å klatre i fuglefjella, etter at det hadde skjedd ei dødsulukke der. Det er Fylkesmannen i Møre og Romsdal som er forvaltningsstyresmakt for Runde fredningsområde.

Goksøyrmyrane naturreservat vart oppretta ved kongeleg resolusjon av 13.12. 1996, i medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970. Føremålet med fredinga er *å ta vare på eit myrområde med terrengdekkande myr, ein myrtype og myrvegetasjon som har vore vanleg i kyststrøka, men som på grunn av ulike former for inngrep har vorte sjeldan i god og typisk utforming.*

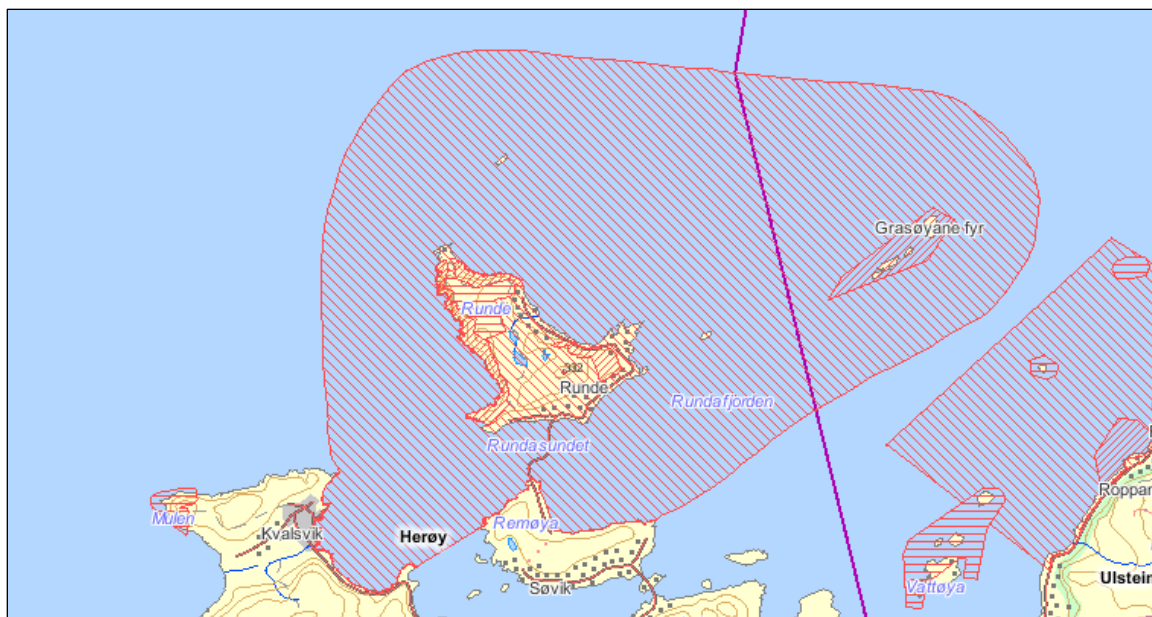
2 SKILDRING OG STATUS

2.1 Områdeomtale

Runde fredningsområde ligg ytst mot havet i kommunane Herøy og Ulstein, og omfattar fire fuglefredningsområde. Tre område ligg på Runde i Herøy kommune; Runde vestside, Runde nordside og Hellestien-Blåfjellet-Kløvfjellet-Geita. Det fjerde området er Grasøyane, som ligg i Ulstein kommune. Goksøyrmyrane naturreservat ligg på nordvestre del av fjellplatået på Runde, mellom delområda Runde vestside og Runde nordside i Runde fuglefredningsområde.

Figur 1 Fuglefredningsområda og naturreservatet

Figur 2: Runde fuglefredningsområde og Goksøymyrane naturreservat ligg ytst i kommunane Herøy og Ulstein. Dei fire områda ligg inne i eit dyrelivsfredningsområdeder alle fugle- og pattedyrartar er freda mot jakt- og fangst.

Grasøyane omfattar Grasøya og fleire større og mindre skjær. Grasøya er berglendt og snau på vestsida, graskledd og med skjelsand og rullestein på austsida. Dei andre skjera er stort sett snaue.

Runde er 4,4 km lang, 2,6 km brei og har eit areal på 6,2 km². Det er to bygder på øya. I søraust ligg Runde og i nordaust finn vi Goksøyr. Mesteparten av øya består av eit platå, med nokre høgder og fjelltoppar. Høgste toppen er Vardane med sine 332 meter over havet. På midtre del av platået ligg ei rekkje små ferskvatn med mindre myrområde rundt (Skoglund, 2011).

Berggrunnen på Runde består for det meste av gneis, og i hovudsak kvartsdiorittisk til granittisk gneis. Dette er nokså harde bergartar som forvittrar seint og gir eit sparsamt og noko surt jordsmonn. I eit slikt jordsmonn får vi ein vegetasjon som er tilpassa relativt næringsfattige forhold. Mange stader kan man også finne migmatittisk gneis og augegneis (Skoglund, 2011).

Høgslettene på fjellplatået ligg fleire stader på grus, og studie av desse steinane har vist at dei truleg er strandlipte, og er ført hit av isbrear og avsett i morenar. Heile vestsida av Runde har ein heilt særegen geologi med høge «fjellsøyler» som truleg vart danna då havnivået stod høgare, før landhevinga (Skoglund, 2011).

Vest- og nordsida er dominert av klippar og steile fjellsider som stuper ned i havet. I desse bratte fjellskråningane finst tusenvis av hekkande sjøfugl. Dette er det sørlegaste store fuglefjellet i Noreg.

2.2 Eigedomstilhøve

I verneforskrifta er følgjande eigedomar lista opp innafør Runde fuglefredingsområde:

Runde vestsida: Runde felles utmark, gnr/bnr 9/1-14, 17, 26, 30, 31, 36 og 38, Goksøyr felles utmark, gnr/bnr 10/1, 3-9, 12 og 18, og Staten v/Kystverket, gnr/bnr 10/2; alle i Herøy kommune.

Runde nordsida: Goksøyr felles utmark, gnr/bnr 10/1, 3-9, 12 og 18, og Staten v/Kystverket gnr/bnr 10/2; alle i Herøy kommune.

Hellestien-Blåfjellet-Kløfjellet-Geita: Gnr/bnr 9/1, 5, 7, 10, 11, 17 og 38, Runde felles utmark gnr/bnr 9/1-14, 17, 26, 30, 31, 36 og 38, og Goksøyr felles utmark gnr/bnr 10/1, 3-9, 12 og 18, samt gnr/bnr 10/10 og 17; alle i Herøy kommune. Ein ny gjennomgang i 2012: 9/1, 2, 5, 7, 10-13, 17, 38 og 47, 10/5 og 9, samt ein uregistert eigedom.

Grasøyane: Indre Flø, gnr/bnr 3/1, 2, 3, 4, 5 og 6 og Staten v/Kystverket gnr/bnr 1/8. Alle ligg i Ulstein kommune.

Goksøyrmyrane naturreservat: I verneforskrifta for er følgjande eigedomar lista opp: Gnr/bnr 9/1-14, 17, 26, 30, 36, 38, 10/1, 19, 21 og 22; alle i Herøy kommune.

2.3 Brukshistorie

Dette avsnittet er henta frå Siri Skoglund si mastergradsoppgåve «Vegetasjonsendringer i myr og lynghei på Runde» frå 2011.

Dei frodige grasmarkane og lyngheiene som blir gjødsla av sjøfuglane, har vore verdifulle beitemarker i lang tid. Fram til 30-talet var det geiter på beite på øya, men ikkje i nyare tid (pers.med. Goksøyr K. A., 2012). Då hest framleis vart nytta i jordbruket var det også hest på utmarksbeite. Dette skal ha ført til eit høgt beitepress og trakkslitasjar i mange område. Bygdene Runde og Goksøyr hadde eigne utmarksbeite for kyr, medan sauene gjekk fritt over heile utmarka. Sauerasen sjeviot var den mest talrike. Denne rasen var ikkje på utmarksbeite om vinteren. I tillegg til beite vart grasmarkene slått. Sjølv i stupbratte skråningar og klipper vart gras sankt og frakta tilbake til gardane.

Det har ikkje vore praktisert lyngbrenning i nyare tid, men lokalbefolkninga meiner at denne driftsforma med stor sikkerheit har blitt nytta i gamal tid.

Av mangel på tre til fyring har det vore teke ut store mengder med torv frå myrene som har blitt nytta til brensel. I dag ser vi tydelege spor etter torvkutting på Goksøyrmyrane og Storemyra. Denne ressursutnyttinga stoppa gradvis etter at Runde vart kopla til straumnett på fastlandet i 1951.

Det tradisjonelle jordbruket vart oppretthalde til rundt 1950 då det maskinelle jordbruket kom. Menneske vart erstatta av maskinar, og folk måtte finne seg andre arbeidsplassar. Dette førte til at mange forlet Runde for å finne seg jobb i byen. Nokre bønder vart att og heldt fram med smør- og osteproduksjon i tillegg til sauedrift. Tal på gardar i drift er redusert frå 38 til 5 gardar i perioden 1928 til 2010, og folketalet har gått ned med heile 53 % sidan 1930. Den

reduuerte gardsdrifta har ført til ein stor nedgang i tal på beitedyr. I dag finn vi berre sau på utmarksbeite. Sjeviotrasen er bytta ut med gamal norsk sau og norsk kvit sau. Ein reduksjon på 40 % sauer på beite, og fjerning av tyngre husdyrraser som hest og ku, har ført til store endringar i trakk og beitepåverknad i utmarka.

I perioden 1918 til 1955 hadde Runde eigen operativ vêrstasjon, men i 1955 overtok Svinøy vêrmålingene. Runde Miljøsepter har sidan 2005 samla data frå ein eigen vêrstasjon.

På Grasøya hadde fyrvaktaren husdyr på beite. Etter dette vart øya brukt som beite for verar.

2.4 Naturfaglege verdiar

2.4.1 Vegetasjon

Dette avsnittet er henta frå Siri Skoglund si mastergradsoppgåve, «Vegetasjonsendringar i myr og lynghei på Runde» frå 2011:

Klimaet på Runde er typisk oseanisk med milde vintrar og kjølege somrar. Øya tilhøyrer hyperoseanisk sone og er eitt av Noregs mest vintermilde område. Det meste av nedbøren i vinterhalvåret kjem som regn, og Runde har ikkje eit langvarig dekkje av snø om vinteren. Desse klimatiske forholda er ideelle for utvikling og for å halde oppe lynghei- og myrvegetasjon. Runde har ein lang vekstsesong på over 200 dagar i året.

Det sterkt vekslande terrenget på Runde fører til ei variert samansetjing av vegetasjonstypar og vi finn sjeldan samanhengande gradientar frå fuktig til tørrare vegetasjon. Vegetasjonen er hovudsakeleg samansett av lynghei, myr, terrengdekkjande myr og grashei som står i mosaikk. I grenseområda mellom vegetasjonstypane får vi ein del overgangssamfunn som er vanskeleg å klassifisere. Dei dominerande vegetasjonstypane er svært homogene med relativt få artar, med andre ord er artssamansetnaden lite variert øya sett under eitt.

Store delar av vegetasjonen på Runde er karakterisert av eit sterkt innslag av beitetolerante planter og lyskrevjande artar av gras og urter. Det er også eit større innslag av oseaniske artar slik som purpuryng, havburkne (nær trua), hinnebregne, fagerperikum, heifrytle, heistarr, kusymre og heisiv.

Vegetasjonstypane på plataet og høgdedraga er hovudsakeleg lynghei og terrengdekkjande myr. Dei vanlegaste artane i lyngheiene på Runde utanom røsslyng er tepperot, smyle, geitsvingel, skogstjerne, heisiv, krekling, bjønnskjegg og gulaks. I klippane og skråningane rundt fuglefjellet finn vi meir næringsrik grasvegetasjon på grunn av gjødslinga frå fuglane.

I Goksøymyrane naturreservat dominerer terrengdekkjande myr. Hellinga her er opp til 25 grader. Lengst ned finst også flatmyr. Toppen av dei fleste kollane har fastmarksvegetasjon, men det finst også nokre høgmyrparti. Myrane er sterkt prega av torvstikking og husdyrbeite. Også gjødsling av fuglar synes å ha påverka vegetasjonen, der det går inn «ugrasartar» ute på myrflatene. Av interessante suboseaniske artar kan nemnast heiblåfjør, loppestarr og grønstarr. Elles dominerer duskull store areal, særleg i dei nedste delane. Ei rekke artar som vanlegvis ikkje veks på myrar med tjukk torv går inn, som til dømes geitsvingel, skogfrytle og vanlege artar av finnskjegg. På tynn torv er også skrubbær, heisiv, stivstarr og engfrytle.

Bjønnskjegg-torvull-samfunn dominerer store areal der lyngartar finst. I botnen er husmosane blant dei vanlegaste, og artar som kystkransmose og kystjammemose finst (Moen, 1984).

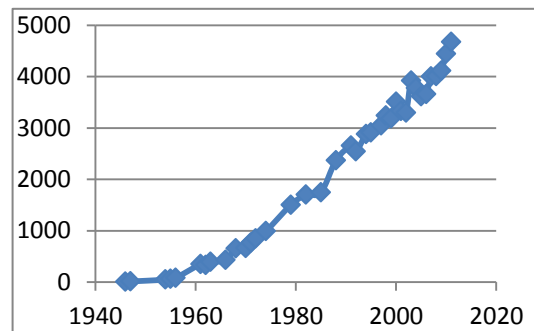
Lauvtre finst hovudsakleg i vindskjerma område. Funn av fururøter, hasselnøtter og armtjukke greiner frå bjørk i torvmyrane vitnar om eit større innslag av tre i postglasial tid.

2.4.2 Fugle- og dyreliv

Runde er Noregs tredje største fuglefjell, der det har vore over 100.000 par hekkande sjøfugl. Det er også det sørlegaste store fuglefjellet i landet. Dei bratte fjellssidene på vestsida av øya husar fleire tusen hekkande sjøfugl av ulike artar. Fleire av fugleartane på Runde blir overvaka årleg av Norsk institutt for naturforskning (NINA), gjennom det nasjonale overvåkings- og kartleggingsprogrammet for sjøfugl; SEAPOP (*seabird populations*). Norsk ornitologisk foreining (NOF) har elles registrert gode bestandstal på Runde heilt bak til 1950-talet. I eit møte i arbeidsgruppa for forvaltningsplanen 20.03.2012 informerte Alv Ottar Folkestad om dei ulike artane og hekkehistorikken deira på Runde. I presentasjonen av dei ulike artane under, har vi brukt denne informasjonen, samt data frå SEAPOP sin kartteneste.

Havsule

Den første kolonien av havsule i Noreg vart etablert på Runde i 1946 (seapop.no). Sidan slutten av 1940-talet har havsulebestanden på Runde auka. I 2011 vart det telt opp om lag 2500 par, men det reelle talet er rekna med å vere langt høgare. Kolonien vert overvaka gjennom SEAPOP i eit kontrollfelt i Branden ved Brandjylet på basis av foto. I tillegg vert heile kolonien talt som del av det nasjonale sjøfuglovervåkingsprogrammet.

Figur 3: Tal på havsule frå midten av 1940-talet til og med 2011 på Runde frå SEAPOP si avanserte kartteneste (seapop.no).

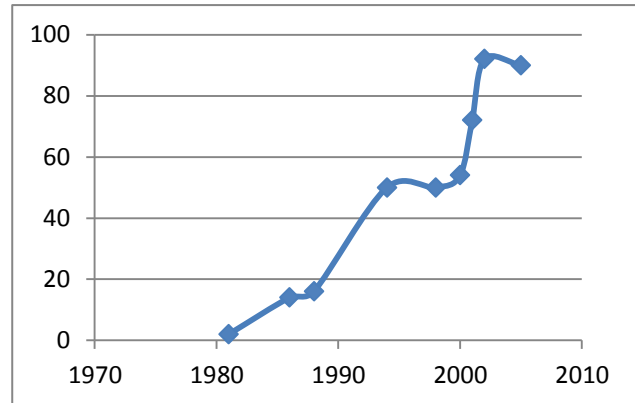

Figur 4: Havsula hekkar i tette koloniar, gjerne med mindre enn ein meter avstand mellom reira. Foto: Asbjørn Børset.

Storjo

I 1980 hekka første par av storjo på Runde. Basismaten skaffar storjoen seg ved å jage havsula til ho gulpar opp maten, for så å ete dette sjølv. I tillegg ét storjoen ein del åtsel. I 2012 var bestanden vurdert til 90 par (84 par påviste). Denne arten har følgd utviklinga til havsula. Storjo var tidlegare vurdert som sårbar på artsdatabanken si raudliste, men er no klassifisert som livskraftig på grunn av at

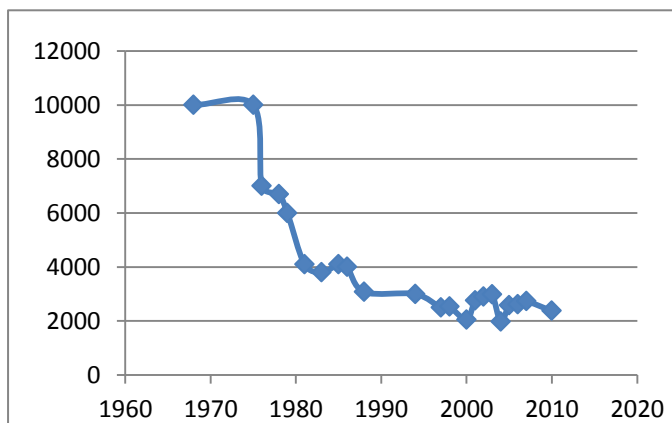
bestanden er i ekspansjon. På Runde hekkar storjoen i fleire delkoloniar over store delar av plataet.

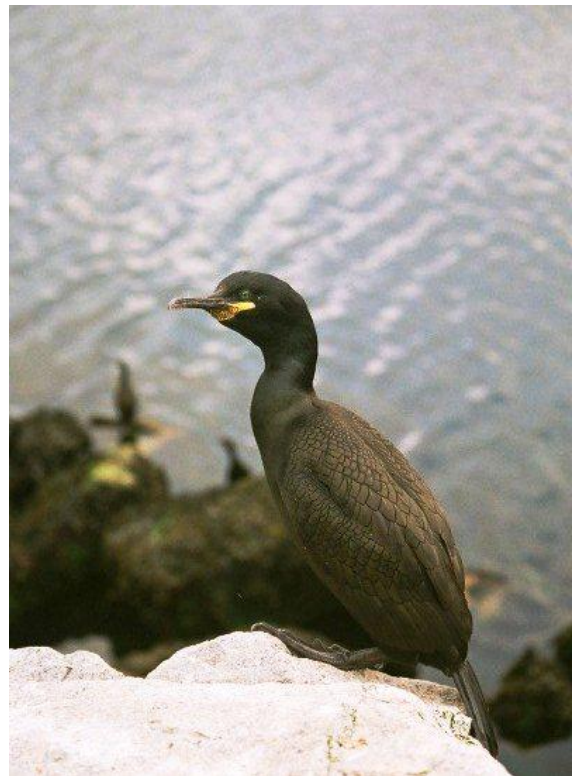
Figur 5: Storjoen følgjer same utviklinga som havsula og ekspanderer på Runde (seapop avanserte karttjeneste).

Toppskarv

På 1970-talet husa Runde den største kolonien av toppskarv som har vore registrert på verdsbasis. Då var det om lag 5000 par på det meste i Skarveura, på nordsida av øya. På slutten av 1970-talet gjekk bestanden ned med 2/3, og har ikkje teke seg opp att etterpå. Dei to siste åra har det vore særleg dårleg, og i 2012 braut heile kolonien av og forsvann i juni. Småkoloniar på vestsida. Ein småkoloni på vestsida har gjort det betre dei siste åra.

Figur 7: Utvikling av tal på toppskarv lagt inn som sommarobservasjonar i SEAPOP avansert karttjeneste (seapop.no).

Figur 6: Bestanden av toppskarv har gått nedover i lang tid på Runde (foto: Jorunn Mittet Eriksen).

Krykkje

På 1970-talet var det 120.000 hekkande par på Runde. Etter denne tida har arten hatt store problem og det har vore ein kraftig bestandsnedgang. Bestanden har vorte redusert med 86% sida 1980 til 2008 (Lorentsen og Christensen-Dalsgaard, 2009). Dei siste åra har ikkje krykkja fått fram ungar. I 2011 fekk ikkje krykkja ein einaste unge på vingane. Krykkja er vurdert som trua på Rødlista (2010), då det er vist ein bestandsreduksjon over heile landet. Krykkja hekkar langs vestsida av øya, frå Krykkjehola til Stakkneset.

Figur 8: Bestanden av krykkje har gått ned med 86 % frå 1980 til 2008 (foto: Asbjørn Børset).

Lomvi

Lomvi hadde ein bestandsvekst fram til 1970-talet, men fekk ein kraftig kollaps på 1980-talet, før han auka noko ein periode att etter det. Frå ca. 2004-2005 har arten hatt hekke-svikt kvart år. Også lomvien hekkar langs vestsida av øya.

Figur 9: Lomvien slit med å få fram ungar både på Runde og elles i landet (foto: Jorunn Mittet Eriksen)

Havhest

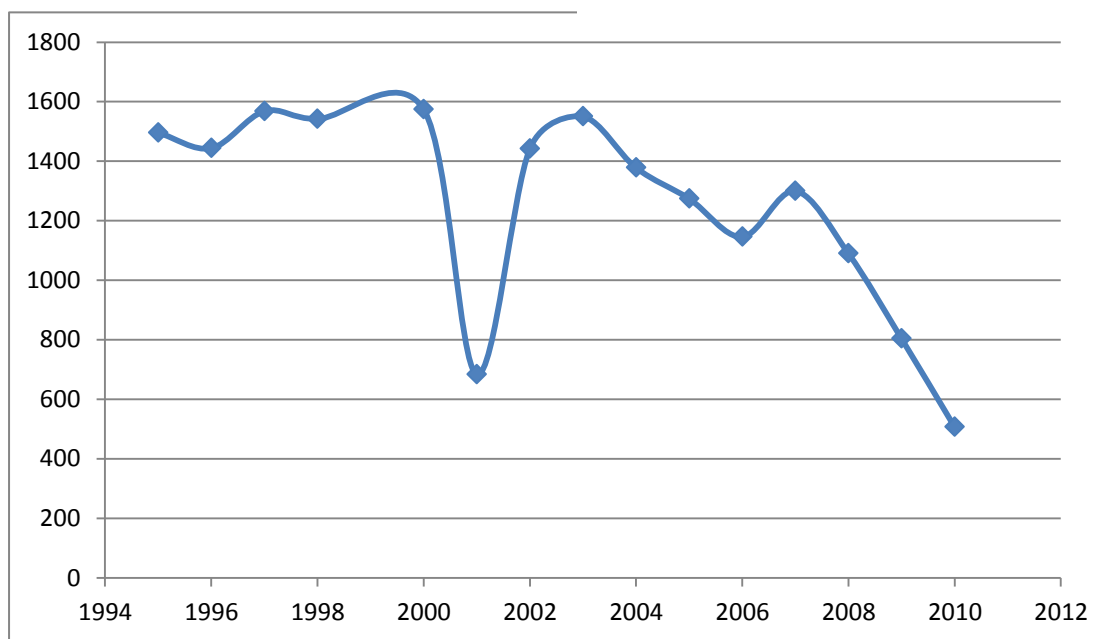
Havhesten hekka på Runde allereie på 1920-talet, og auka fram til 1980-talet. Etter det byrja hekkebestanden å svikte, og dei siste 11 åra har det ikkje kome ungar på vingane. Viktigaste hekkeområda på Runde har vore langs nordaustsida av øya, frå Kvalneset til Blåfjellet.

Lunde

Lundefuglen hadde eit godt år i 2012, da det vart bra med småfisk i havområda på Sunnmørskysten. Bestanden av lunde synte ikkje nokon signifikant trend i perioden 1980-2006 (seapop.no), men dei siste åra, med unntak av 2012, har arten nesten ikkje fått fram ungar. Bestanden vert rekna til rundt 100.000 par tidlegare. No er den vurdert til å vere betydeleg mindre.

Figur 10: Bestanden av lunde på Runde har gått opp og ned over fleire år (foto: Asbjørn Børset).

Figur 11: Tal på individ av lunde (1000) i sommarsesongen frå 1995 til 2010. Data frå Seapop si kartteneste.

Rovfugl:

Fuglefjellet på Runde gir gode vilkår for rovfugl. Vandrefalken har vore her i alle år, også då bestanden var på botn på 1960-70-talet. Frå 1970-talet har det vår og sommar vore samla unge havørnar med kulminasjon i 2005 (43 talt på ein gong). Først i 2010 hekka arten på nytt på Runde etter 80 års fråver, og i 2012 var det to territorielle par på øya, medan talet på ungvørnar var redusert til eit fåtal (5-7 individ). Ramn hadde ein stabil bestand fram til 1980-talet, men har gått litt ned dei seinare åra.

Figur 12: Førekomsten av havørn har auka på Runde. (foto: Espen Lie Dahl).

Anna fugleliv:

Det er høyrte spel av stormsvaer på Runde, og det har også vore sett utflogne ungar, men det har aldri vore påvist hekking. Havsvaer er heller ikkje påvist hekkande på øya, men er relativt talrik på sommaren.

Sildemåse og hubro var tidlegare regulære hekkefuglar, men sildemåsen er no berre sporadisk hekkande (to par i 2012), medan hubroen vart borte på 1980-90-talet. I Goksøyrryane har det enkelte somrar tydelegvis vore hekkande vaktlar (inntil 8-10 spelande hannar), og i same område også fleire gonger vore spelande åkerrikse. Grashoppesongar er påvist hekkande i Goksøyra og truleg også sør for Rundegardane.

Grasøyane er også eit viktig hekkeområde for sjøfugl, så vel som ender, vadarar og småfugl. I tillegg er det ein viktig myteplass for ender og grågås.

Ærfugl nyttar Grasøyane både som hekke- og myteområde. Andre artar som hekkar her er gravand, tjeld, steinvendar, fiskemåse, sildemåse, gråmåse, svartbak, makrell- og raudnebbterne, teist og ramn.

2.4.3 Truslar

Truslar mot fugle- og dyreliv

Dei største trugsmåla mot dei hekkande sjøfuglane i Runde fuglefredingsområde er faktorar som ikkje blir regulert av verneforskrifta. Det har dei siste åra vore ein nedgang i hekkebestandane for fleire av sjøfuglartane i Norskehavet. Nedgangen har vore mest dramatisk for artar som hentar mat langt til havs (pelagisk beitande artar), mellom anna lunde, lomvi, havhest og krykkje. Mangelen på mat kan kome av enten overfiske på byttedyra eller andre endringar i havet som endrar næringsgrunnlaget. Sjøfugl er dessutan utsette for å gå i fiskereiskap (garn og line) og bli skadde av oljeutslepp.

Lokalt er forstyrring i hekketida den største trusselen for enkelte artar. Når folk kjem for nær hekkande fugl kan dei forlate reiret. Egg og ungar er svært sårbare og bli tekne av rovdyr, fryse i hel eller bli overoppheita. Hyppige forstyrringar kan føre til at hekkinga i heile eller delar av kolonien vert avbroten. Dette gjeld særleg om fuglane er under stress får andre faktorar (matmangel, dårleg ver). I Lundeura har det vorte eit aukande problem at folk bryt ferdseforbodet i hekketida. Nokre fotografar gjer dette i jakt på gode motiv. I tillegg kan bruk av helikopter føre til vesentleg forstyrring. Verneforskrifta regulerer ikkje lågtflyging over verneområdet på annan måte enn at det er forbode å forstyrre fuglelivet. Andre verneforskrifter for sjøfuglreservat i fylket gir eit forbod mot lågtflyging under 300 meter over området.

Sjøfuglar kan vere sårbare om predatorar som til dømes mink blir introdusert til hekkeområda, og på Runde har villmink tidvis vore eit alvorleg problem, særleg for bakkehekkande fugl nær

strandsona (ærfugl, gravand, vadefuglar, måsar, terner, teist). Dei seinare åra har minkbestanden i periodar vore markert mindre enn før, tydelegvis som følge av ein veksande og god oterbestand, men arten er framleis til stades og skaper problem for ein del fuglearter. På Grasøyane har det unntaksvis vore påvist mink i korte periodar, men det ser ut til at arten har problem i harde vintrar, og stort sett har øygruppa vore fri for mink.

I tillegg kan attgroing vere ein trussel for fuglar som er avhengig av opne reiområde. I dei store koloniområda er ikkje attgroing noko stort problem i dag, men for artar som havhest, toppskarv, tjeld, måsar, terner og teist kan dette allereie vere eit problem i enkelte område som tidlegare var viktige (urene og fjellsida på Runde, Stigane og Skarvura, mindre felt i lundekoloniane, delar av Grasøya). Det er og teikn på at lyngheiane er i ein tidleg gjengroingsfase. Kan hende kan dette få konsekvensar for hekkande storjo og måsar over tid.

Truslar mot vegetasjonen

Det er slitasje på vegetasjon og jordsmonn fleire stader i Goksøyrryane naturreservat. All ferdsla gir trakkskader der det går stiar. Mange stader er det så fuktig at folk går på sida av stien, slik at det påverka området utvidar seg i breidda. Det er tilrettelagt med utlegging av stein og treverk, men det er behov for utbetring av mykje av dette, samt ny og betre tilrettelegging.

I skråninga ned mot sjøen, aust for Tinden, veks det eit felt med sitkagran. Grana kan spreie seg derifrå og inn i Goksøyrryane naturreservat og fuglefredingsområdet. Feltet med sitkagran bør fjernast. Fram til det blir gjort må det overvakast om arten spreier seg inn i verneområdet. Spirar må da fjernast. Dette gjeld også om det spreier seg frå plantefelta lengst sør til Runde vestsida. Om andre framande artar blir oppdaga i verneområda, skal desse også fjernast.

2.5 Bevaringsmål

Verneformålet i fredingsforskriftene i boksane under, viser i hovudsak til kva naturkvalitetar ein ønskjer å bevare i verneområda.

Verneformål Runde fuglefredingsområde, kapittel III:

Føremålet med fredninga er å ta vare på eit rikt og interessant fugleliv og fuglane sitt livsmiljø, serleg med omsyn til sjøfuglkoloniane.

Verneformål Goksøyrryane naturreservat, kapittel III:

Formålet med fredinga er å ta vare på eit myrområde med terrengdekkande myr, ein myrtype og myrvegetasjon som har vore vanleg i kyststrøka, men som på grunn av ulike former for inngrep har vorte sjelden i god og typisk utforming.

Med **naturkvalitet** meiner vi naturtypar, artar, geologi og landskap som skal takast vare på i eit verneområde. For kvar naturkvalitet definerer vi eit **bevaringsmål**. Bevaringsmål er den tilstanden ein ønskjer at ein naturkvalitet skal ha. Bevaringsmåla skal helst vere målbare, og kan eksempelvis presiserast gjennom mål for areal eller førekomst av bestemte artar. Vi har laga bevaringsmål for fleire av naturkvalitetane som er skildra i kapittel 2.4. For å definere naturkvalitetar og bevaringsmål er det naudsynt med kunnskap om naturtilstanden og utviklingstendensar i området. I denne planen er både eldre og nyare data nytta.

Generelt er det lite erfaring med bruk av bevaringsmål for naturkvalitetar i verneområde i Noreg. Det må difor vere rom for å revidere bevaringsmåla når vi har meir kunnskap og erfaring om effekten av vern og skjøtsel i området. Forvaltningsplanen bør i tillegg reviderast kvart tiande år.

Naturtype

Med naturtype forstår vi eit einsarta, avgrensa område i naturen som omfattar plante- og dyreliv og miljøfaktorar. Eit landskap med stor variasjon inneheld eit stort mangfald av naturtypar.

Tilstandsvariabel

Med tilstandsvariabel forstår vi den eller dei eigenskapane ved naturtypen som bevaringsmålet er retta mot.

Naturkvalitet

Naturkvalitet blir definert som naturtypar, artar, geologi og landskap som skal bevarast i eit verneområde.

Retningslinjer

Retningslinjer blir sett for den tilstanden eller aktiviteten ein ønskjer for ulike brukarinteresser i eit verneområde.

Bevaringsmål

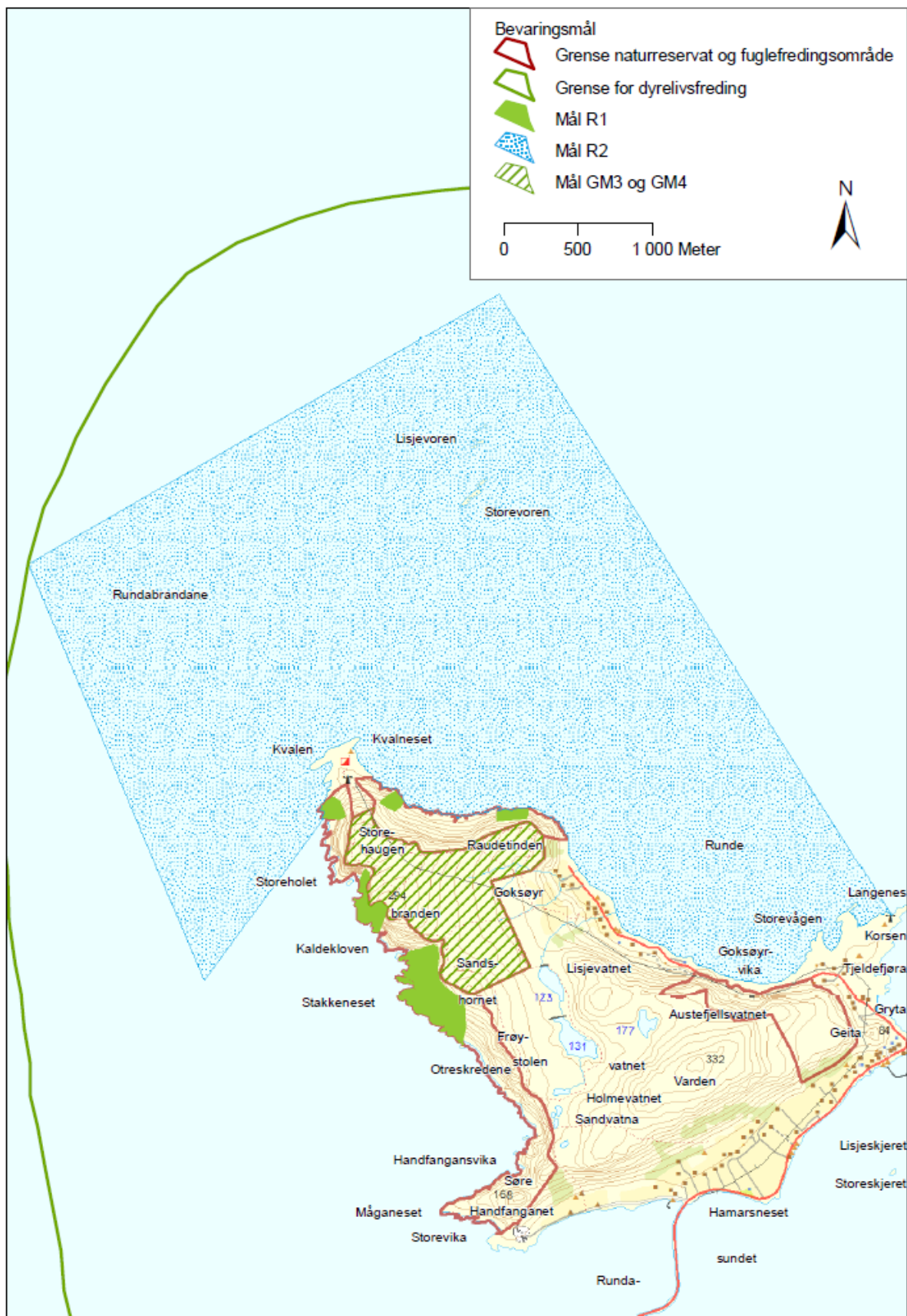
Bevaringsmål er den tilstanden ein ønskjer at eit utval av naturkvaliteter i eit verneområde skal ha. Bevaringsmåla skal helst vere målbare, og kan eksempelvis presiserast gjennom mål for areal eller førekomst av bestemte artar.

Tilstandsklasse

Tilstandsklasse er ei inndeling i god, middels eller dårleg. Dette fortel oss kva tilstand naturtypen er i.

Tabell 1: Oversikt over bevaringsmål og tiltak for Runde og Grasøyane fuglefredningsområde, Goksøymyrane naturreservat

Mål	Naturtype	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Overvaking	Tilstand	Tiltak
R1	Fuglefjell	Areal med hekkande lundefugl	Lundehekking i alle områda som har vore i bruk	Kontroll av SNO og ornitologar	Middels	Unngå ferdsel i Lundeura ved avskjerming og informasjon
R2	Tareskog	Areal med gammal tareskog i god tilstand	Tareskogen i fuglelivsfredningsområdet skal ha god tilstand	Havforskningsinstituttet	Ukjent	Berekraftig taretråling
GM3	Terrengdekkande kystmyr (A08)	Framande bartre som sitkagran og bergfuru	Det skal ikkje finnast sitkagran, bergfuru eller andre utanlandske bartre	SNO	God	Fjerne oppslag og spreing
GM4	Terrengdekkande kystmyr (A08)	Myr utan gjengroing og slitasje	Goksøymyrane skal ikkje gro igjen og der skal ikkje vere skadeleg slitasje	Kontroll av SNO og botanikarar	God	Kanaliser ferdsel til robuste stiar, beiting
GØ5	Skjer	Førekomst steinkobbe	Det skal vere minst 30 dyr ved Grasøyane	Havforskningsinstituttet, kontroll av SNO og ornitologar	God	Unngå forstyrning.
6	Kystlandskap	Førekomst mink	Det skal ikkje finnast mink i verneområda	Sporing av SNO	Ukjent	Sporsøk og eventuelt minkfangst

Figur 13 Bevaringsmål på Runde

3 BRUKARINTERESSER

3.1 Verneforskrifta og brukarinteresser

Verneforskrifta dannar grunnlaget for kva for aktivitetar som er tillate i Runde fuglefredingsområde, Runde fuglelivsfreding og Goksøyrryane naturreservat. I dette kapitlet vil forskrifta bli knytt opp mot dei ulike brukarinteressene.

Forskrifta til Runde fuglefredingsområde og Goksøyrryane naturreservat er bygd opp noko ulikt. Punkt IV og V i forskrifta til fuglefredingsområdet (vedlegg 1) listar opp kva for aktivitetar som ikkje er lov innafør vernegrensa, etterfølgd av unntak frå forboda. I forskrifta til Goksøyrryane naturreservat (vedlegg 2) listar punkt IV opp aktivitetane som ikkje er lov innafør vernegrensa. Punkt V nemnar så aktivitetar som er unntak frå forbodet. Punkt VI nemnar at det kan søkjast fylkesmannen om løyve til motorferdsel i samband med næring. For nærare tolking av verneforskriftene; sjå 5.2.4 – 5.2.6.

Aktivitetar som er nemnt i punkt IV og V i forskrifta til fuglefredingsområdet, eller punkt IV i forskrifta til Goksøyrryane naturreservat, og som ikkje er spesifisert som unntak eller søknadspliktig, er i utgangspunktet forbode.

Fylkesmannen kan likevel, etter søknad gi dispensasjon frå verneforskriftene i enkelte tilfelle etter § 48 i naturmangfaldlova. Denne paragrafen har erstatta den generelle dispensasjonsparagrafen i verneforskrifta, punkt VI i verneforskrifta for Runde fuglefredingsområde og punkt VIII i verneforskrifta for Goksøyrryane naturreservat (sjå 5.2.8).

Delkapitla under er delt inn i like brukarinteresser. Desse brukarinteressene er knytt opp mot gjeldande regelverk. Til slutt har vi definert dei viktigaste retningslinene som går under kvart delkapittel. Dette er eit samleomgrep for alle målsettingar knytt til naturverdiar/kvalitetar i eit verneområde. Slike mål kan også bli knytt opp mot rekreasjon, jakt, landbruk og andre brukarinteresser.

3.2 Jordbruk og skogbruk

Det er ikkje dyrka mark innafør verneområda, men det er om lag 11 dekar barskog på Runde i fuglefredingsområdet. Denne barskogen, som for det meste består av den utanlandske arten sitkagran, er først og fremst innafør delområdet Hellestien-Blåfjellet-Kløfjellet-Geita mot Runde. Denne skogen er saman med feltet sør for Runde vestsida og vest for Raudetinden definert som vernskog. Det vil seie at vi må ha løyve frå kommunen til felling av trea. Det er ønskjeleg at det blir hogd tre innafør verneområdet, da særskilt med tanke på at den ikkje skal spreie seg vidare i terrenget. Motorferdsel i samband med slikt arbeid må avklarast med Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

I dag er det fire gardbrukarar som har utegangersau på beite på øya. Til saman har dei om lag 640 sauer. Beite er positivt for verneområda, då det er vist at lyngheiane er i ein tidleg gjengroingsfase (Skoglund, 2011). Verneforskrifta i fuglefredingsområdet opnar i punkt IV b) for at beite skal kunne fortsette som før. Dette er ønskjeleg med eit høgare beitetrykk.

Vedlikehald av gjerde er direkte tillatt etter verneforskrifta. Må det nyttast motorferdsel i samband med slik aktivitet må det søkjast Fylkesmannen i Møre og Romsdal om løyve. Dette gjeld både fuglefredingsområdet og Goksøyryrane naturreservat. Det har tidlegare vore husdyrbeite på Grasøyane, både med dyra til fyrvaktaren og som verehamning. Øya er graskledt og skal ha eit godt beitelandskap.

Retningsliner for jordbruk og skogbruk

- Skog innafor verneområde kan hoggast
- Det er ønskjeleg med eit høgare beitetrykk i verneområda

3.3 Turisme og friluftsliv

Runde er besøkt av mange tilreisande, både frå nærområdet og turistar. Ein teljar på stien opp frå Goksøy har registrert minst 30.000 personar tur/retur, og det er også folk som går opp frå området ved Rundebrua. Ein kan rekne at det er opp mot 40.000 besøkande årleg.

Runde fyr er overteke av Ålesund-Sunnmøre Turistforeining (DNT), og ligg dramatisk til på eit nes ned mot sjøen lengst nord-vest på Runde. Runde fyr ligg utanfor fuglefredingsområda og naturreservatet, men stien til turisthytta går gjennom Goksøyryrane naturreservat.

Den store utfarten fører til stadvis sterk slitasje på vegetasjon og jordsmonn. Det meste av Goksøyryrane er dekt av torvjord, og denne er svak mot slitasje (sjå kap. 4.1).

Figur 14 For svakt dimensjonert

Figur 15 Manglande samanheng

Det er hjort på Runde, og det er aktuelt å jakte på denne bestanden.

I tillegg til ferdsel på land har det blitt populært med båtturisme rundt øya. Båtar fraktar turistane rundt fuglefjellet. I den siste tida har det vore ein auka aktivitet med RIB-båtar. Dette er hurtiggåande båtar som kan vere ein trugsel for fuglar som ligg på sjøen. Då fuglefredingsområdet ikkje inkluderer sjøareal, er ikkje denne aktiviteten regulert gjennom

forskrifta. Sjølv om sjøarealet ligg innafør området med dyrelivsfreding inneber ikkje denne forskrifta noko anna enn eit vern mot jakt. Turisme utført på ein omsynsfull måte kan vere positivt for verneverdiane, da det kan bidra til auka forståing og kunnskap om hekkande sjøfugl og den vanskelege situasjonen mange av dei står ovanfor i dag.

Retningsliner for turisme og friluftsliv

- Det skal leggest til rette for turisme og friluftsliv ved å utbetre stigsystemet på Runde
- Dei sårbare områda skal skjermast for ferdsel og slitasje, ved at ferdselsforbodet vert handheva.

3.4 Undervisning og forskning

Runde har i lang tid vore besøkt av skuleklassar som kjem på besøk/leirskule. Aktiviteten var større tidlegare, men nyttast framleis av nokre skular. Området har eit stort potensiale til undervisning, då terrenget er lett tilgjengeleg og det er tilrettelagt for overnatting på øya. Det er ferdselsforbod innafør områda frå 15.mars til 31.august for dei tre delområda på Runde, med unntak av ferdsel på merka stiar. Så lenge denne ferdsla går føre seg i tråd med forskrifta er dette ein positiv aktivitet, og vil ikkje ha negativ innverknad på dei hekkande sjøfuglane. Det er viktig at det er satt opp god informasjon om fuglane og verneområdet i samband med dette. Goksøyrryane bør også kunne inkluderast i undervisninga.

Informasjon om verneområdet bør gjerast tilgjengeleg hos dei lokale som driv med turisme, som til dømes Goksøyr camping og Runde miljøsender.

Det nasjonale overvåkings- og kartleggingsprogrammet SEAPOP vart starta opp av NINA, Norsk Polarinstiutt (NP) og Tromsø Museum – Universitetsmuseet (TMU) i 2005. Prosjektet er eit langsiktig overvåkings- og kartleggingsprogram for norske sjøfuglar, og inkluderer område langs Norskekysten, på Svalbard og i tilhøyrande havområde. Føremålet er å skaffe og vedlikehalde kunnskap om sjøfuglar for å bidra til betre forvaltning av dei marine miljøa. Runde er ein av dei viktige nøkkellokalitetane i dette prosjektet, og fleire av fugleartane på Runde blir overvaka kvart år. Dette gir oss tidsseriar med gode data frå mange av artane på Runde. Norsk ornitologiske foreining (NOF) har elles gode bestandstal på Runde heilt bak til 1950-talet.

Retningsliner for undervisning og forskning

- Det skal vere god og tilgjengeleg informasjon om verneområdet, inkludert Goksøyrryane naturreservat, og dei hekkande sjøfuglane
- Det bør samarbeidast med dei lokale som driv med turisme angående informasjon om verneområdet
- Det kan leggest til rette for forskning i verneområdet så lenge det ikkje går ut over verneverdiane

3.5 Bygningar og tekniske inngrep

Det er få bygningar og tekniske inngrep i verneområda. I fuglefredingsområdet har Tussa Nett ei høgspenteledning over ei strekning på ca. 700 m. Isolatorane er av ein type som utgjer ein fare for at større fuglar kan lage kortslutning dersom dei set seg på traversen, og det er ikkje gjennomført førebyggjande tiltak. Denne kan særleg utgjere ein risiko for hubro.

Elles går det ein kabel gjennom Goksøymyrane naturreservat. Det er også tydelege sår og merke i terrenget på myrane etter torvuttak.

På Grasøyane har Kystverket ein fyrstasjon som har funksjon som innseglingsfyr. Stasjonen har to fyrtårn, maskinhus, uthus, tuft etter assistentbustad ved vegen, samt naust og landing med ei lang brygge utover den langgrunne fjøra (sjå 3.6). I tillegg er det oppsett eit solcellepanel i nærleiken av bygningane som gir stasjonen strøm. Kystverket ønskjer å bruke bygningsmassen til andre føremål, som utleige, reiseliv eller anna næring.

Retningsliner for bygningar og tekniske inngrep

- Det bør gjennomførast førebyggjande tiltak på høgspenteledningen mot kortslutning av fugl som set seg på traversane.

3.6 Kulturminne

Fem av bygningane som utgjer fyrstasjonen på Grasøya (den største øya lengst nord) er freda etter kulturminnelova. Fyret vart automatisert og avfolka i 1986. Anlegget har to fyrtårn. Eitt av dei er ei bygning i tre med tårn i hjørnet, det andre eit 16 meter høgt støypejernstårn frå 1950. Tretårnet vart skada i flyåtak i 1945, og støypejernstårnet er det sist bygde i landet.

Freding er eit kvalitetsstempel og er den strengaste forma for vern. Når eit byggverk blir freda, er det fordi det har ein verdi for heile landet og fordi det har unike kvalitetar som må sikrast ei eintydig framtid. Vern av bygningar har heimel i kulturminnelova.

Forvaltningsstyresmakt er Riksantikvaren. Det er ei sikringssone rundt bygningane.

På Tendeneset i delområdet Runde nordside ligg det eit automatisk freda kulturminne, Askeladden ID 25910. Dette er i ei hole i berget der det er påvist fleire kollag.

Det er fleire skipsvrak i området, og rett nord for Runde nordside ligg vraket av Akerendam som er kjent for den store lasta med myntar, herunder gullmyntar. Mykje av dette er teke opp, men framleis er det dykkarar som leiter etter restar av "Rundeskatten". Vrak og last er freda.

Retningsliner for kulturminne

- Det skal ikkje settast i verk tiltak som skader kulturminna på Grasøyane.

4 FORVALTINGSOPPGÅVER OG TILTAK

4.1 Skjøtsel og forvaltningstiltak

Med *skjøtsel* meiner ein aktive tiltak på økologisk grunnlag som forvaltingsstyresmakta eller dei som er tildelt slik styresmakt set i gang for å ta vare på naturkvalitetane i området i samsvar med verneformålet. Forvaltingsstyresmakta kan ikkje pålegge grunneigarar å utføre skjøtelsoppgåver, men nært samarbeid mellom forvaltingsstyresmakta og grunneigarane er viktig for å oppnå gode og heilskaplege resultat i verneområdet. All skjøtsel skal skje i samarbeid med fylkesmannen og SNO, og grunneigarar og andre interesserte kan ikkje drive tiltak etter skjøtelsparagrafen utan skriftlig løyve frå forvaltingsstyresmakta. Gjennomføring av tiltak med omfattande aktivitet bør skje i perioden 1. september til 31. mars. Dette er for å unngå å forstyrre hekkande fugl.

Til planen er det utarbeidd ei liste over tiltaka, sjå vedlegg 4. Beløpa skissert i tiltakslista er grove overslag over kostnadene knytt til kvart tiltak. Kostnadane kjem gjerne ikkje fram før etter ein innkjøpsprosess, og omfanget må tilpassast rammene i statsbudsjettet.

Slitasje i terreng

Stisystemet jf. kartvedlegg er sterkt nedslite. Dette gjeld både terrenget og treverket som er lagt ut til vandringer og klopper. Det er behov for ei kraftig opprusting av eksisterande tilrettelegging, og etablering av nytt. Drenering og sidegrøfter til stiane må vedlikehaldast, og det må avklarast kva materialar ein skal bruke på dei strekningane som skal utbetrast. Aktuelle metodar er utlegging av steinheller, bruk av treverk og utlegging av grus/pukk på fiberduk.

Generell gjengroing

Talet på beitedyr på Runde har gått kraftig ned, og storfe og hest beiter knapt i verneområda lenger. Det kan difor registrerast ei gjengroing på stader der sauene ikkje beiter nok. Det er ønskjeleg med sterkare beitetrykk.

Framande planteartar

Det er viktig å halde reservatet fritt for framande artar som sitkagran og bergfuru. Dei representerer ein fare for den lokale floraen ved å spreie seg og fortrenge annan vegetasjon, og dei endrar måte landskapsbilete, vasshusholding og økologiske forhold elles.

Skjøtselstiltak

- Oppgradere stisystemet
- Auke beitetrykket
- Hindre oppslag av framande bartre og naturlege lauvtre ved hogst, rydding og beiting

4.2 Overvaking og kartlegging av naturkvalitetar

Effektiv overvaking av naturområde krev kunnskap om verneverdiane og deira tilstand. Jamleg overvaking av naturkvalitetane er naudsynt for å kunne vurdere tilstand og behov for tiltak. Fuglefjella er no fanga opp av SEAPOP-undersøkingane, men mykje anna har tidlegare ikkje vore overvaka systematisk. Kunnskapen som finst om verneområda er difor usystematisk. Det er ikkje gjort systematisk oppfølging av flora og fauna i området sidan vernet vart vedtatt, difor manglar nøyaktige data på utviklinga i området dei siste 20 åra. I denne forvaltingsplanen er det definert bevaringsmål for dei ulike naturtypene i reservatet, og oppfølging av desse er sentrale i oppfølginga av reservatet i framtida.

Fylkesmannen har hovudansvaret for overvakinga av naturkvalitetane i det verna området. Statens naturoppsyn (SNO) vil i dei fleste tilfella stå for den praktiske gjennomføringa. Dette blir avklart årleg. SNO rapporterer til fylkesmannen når det er behov for det, og minst ein gong kvart år. Utvikling og tilstanden til bevaringsmåla skal evaluerast av fylkesmannen og tiltak setjast inn om naudsynt.

Overvakingstiltak

- Overvaking av området skal gi auka kunnskap om utviklinga av naturkvalitetane i fuglefredingsområda, fuglelivsfredingsområdet og naturreservatet.
- Det skal leggjast opp til samarbeid og kunnskapsoverføring frå nasjonale program som t.d. SEAPOP.
- Koordinere overvaking av fuglane med overvaking av mattilgangen i havet.

4.3 Informasjon og tilrettelegging

Det er sett opp informasjonstavler for Runde fuglefredingsområde på Goksøyr der stien opp mot Kaldekloven startar. Tavler som viser dei ulike sjøfuglartane står på utkikkspunkt ved koloniane.

Fylkesmannen har utarbeidd ein enkel brosjyre på 4 språk som omtalar verneområda og sentrale fugleartar. Denne er trykt opp i 3 opplag/versjonar, og det er eit forbruk på 4-5.000 pr. år. All informasjon skal utarbeidast av eller i samarbeid med fylkesmannen.

Det er ei utstilling om fuglelivet på Runde i Runde Miljøsender. Det er viktig å få utvikla denne vidare, og få autorisert dette som naturinformasjonssenter.

På toppen av Lundeura er det sett opp eit wire-rekkverk for å hindre at folk går ned i hekkeområda.

4.4 Oppsyn

Med eit vernevedtak oppstår det behov for å føre kontroll med at verneforskriftene og eventuelle dispensasjonsvedtak vert etterlevd. Statens Naturoppsyn (SNO) har ansvaret for oppsyn i verneområda i Noreg. Hovudoppgåva til SNO er å sørge for at vernereglane for området vert følgde. I tillegg har SNO ein tett og god dialog med fylkesmannen, og vil bli orientert dersom det er gitt dispensasjonar frå verneforskrifta til ulike tiltak inne i reservatet.

SNO har oppsynsmynde i medhald av lov av 21. juni 1996 om statleg naturoppsyn, og avgrensa politimynde etter miljølovene (friluftsløva, naturmangfaldlova, motorferdslelova, kulturminneløva, viltlova, lakse- og innlandsfiskeløva og delar av forureiningslova). I tillegg til kontrolloppgåvene etter desse lovene, skal oppsynet drive rettleiing og informasjon, skjøtsel, tilrettelegging, registrering og dokumentasjon. Mange av desse tiltaka i blir gjort i samråd med fylkesmannen, og enkelte av tiltaka er nærare presentert i denne forvaltingsplanen.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal er som forvaltingsstyresmakt bestillar av oppsynsoppgåve hos SNO.

Det er lokalkontoret til SNO i Molde som har oppsynsansvaret for områda på Runde. Oppsynskapasiteten bør styrkast med ekstra ressursar i området.

5 SAKSBEHANDLING

5.1 Forvaltingsstyresmakt

Ansvar for forvaltninga av fuglefredingsområda og dyrelivsfredingsområdet på og omkring Runde og av Goksøyrymyrane naturreservat involverer følgjande styresmakter:

- 1) **Miljøverndepartementet (MD)** er øvste styresmakt for miljøforvaltninga i Noreg. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. MD er overordna styresmakt for forvaltninga av område verna etter naturmangfaldlova.
- 2) **Miljødirektoratet** er øvste fagstyresmakt for naturvernområde i Noreg og har hovudansvar for forvaltning av område verna etter naturmangfaldlova. Direktoratet avgjer kven som skal vere forvaltningsstyresmakt for det enkelte verneområdet, og er klageinstans for vedtak som forvaltningsstyresmakta i det enkelte verneområdet har gjort. Miljødirektoratet skal også rettleie forvaltningsstyresmakta i praktiseringa av verneforskriftene.
- 3) **Fylkesmannen i Møre og Romsdal (FM)** er forvaltningsstyresmakt for fuglefredingsområda, fuglelivsfredingsområdet og naturreservatet.
- 4) **Herøy kommune** er styresmakt på fleire av dei andre lovverka som kan få betydning innan verneområda, eksempelvis plan- og bygningslova og motorferdsellova i utmark.
- 5) **Kystverket** har ansvaret for sjøverts ferdsel og sjøtryggleik i fuglelivsfredingsområdet.
- 6) **Fiskeridirektoratet** fastset regelverket for taretråling etter førebuande behandling i **Møre og Romsdal fylkeskommune**.

5.2 Lovverk, føringar og forvaltning

5.2.1 Verneforskrifta

Verneforskrifta for fuglelivsfredingsområda og fuglelivsfredingsområdet finst som vedlegg 1, og verneforskrifta for Goksøyrymyrane naturreservat som vedlegg 2. Forskriftene er noko ulikt oppbygde. Sjølv om den generelle dispensasjonsheimelen i forskrifta § 7 no er erstatta av § 48 i naturmangfaldlova, slår overgangsreglane i § 77 i lova fast at eldre vernevedtak fortsatt gjeld inntil Kongen måtte bestemme noko anna. Miljødirektoratet har utarbeida eit rundskriv «Forvaltning av verneforskrifter» (DN 2010) som vert lagt til grunn for saksbehandlinga.

Verneforskrifta har som formål å oppretthalde den tilstanden som området var i ved fredingstidspunktet, samt å fremje verneføremålet. Det er Fylkesmannen sitt ansvar at verneforskrifta blir forvalta i forhold til verneformålet, og viss verneverdiane vert skadde, er det Fylkesmannen sitt ansvar at nødvendige tiltak blir sett i gang. Forvaltninga av verneområdet skal skje i eit langsiktig perspektiv.

Dette stiller krav til langsiktig tenking hos både dei daglege brukarane og Fylkesmannen. Forvaltningsplanen for fuglefredingsområda på og ved Runde og Goksøyrryane naturreservat er planlagt å rullerast kvart 10. år for å kunne fange opp eventuelle endringar i verneområdet (jf. kapittel 6).

5.2.2 Prinsippa i naturmangfaldlova

I medhald i naturmangfaldlova § 7 skal prinsippa i naturmangfaldlova §§ 8-12 leggast til grunn som retningsliner ved utøving av offentlig mynde, og det skal gå fram av avgjerda korleis desse prinsippa er teke omsyn til og vektlagt i vurderinga av saka. Retningslinene i §§ 4 og 5 skal også trekkast inn i skjønnsutøvinga.

Prinsippa skal også brukast ved forvaltning av eksisterande verneområde, inkludert forvaltningsplanar.

Etter § 8 i naturmangfaldlova skal offentlege avgjerder som påverkar naturmangfaldet så langt det er rimeleg, bygge på vitskapleg kunnskap om artane sin bestandssituasjon, utbreiinga av naturtypar og økologiske tilstand, samt effekten av påverknader. Vidare skal kunnskap som er basert på generasjonar sine erfaringar gjennom bruk av og samspel med naturen vektleggast. Det er opp gjennom åra gjennomført ulike naturfaglege undersøkingar i fuglefredingsområda på og ved Runde og i Goksøyrryane naturreservat, og det føreligg fleire rapportar som dokumenterer naturkvalitetane. Dette kunnskapsgrunnlaget er lagt til grunn i forvaltningsplanen. Kunnskap om historisk bruk er også lagt til grunn i planen, bl.a. i samband med vurdering av skjøtselstiltak.

Ut frå dagens kunnskap, vil aktivitetane som vil kunne skje etter verneforskrifta, neppe ha nokon særleg negativ innverknad på artane og naturtypane som ein ønskjer å ta vare på gjennom vernet. Verneforskrifta er til hinder for aktivitetar som ein vurderer å kunne ha negativ innverknad på verneverdiane. Forvaltningsplanen er utarbeidd innafør ramma av dei restriksjonane som er sett i verneforskrifta. Vi vurderer det slik at forvaltningsplanen og oppfølging av denne med stor sannsynlegheit vil føre til ei positiv utvikling for artane og naturtypane i området, jf. naturmangfaldlova §§ 4 og 5.

Den føreliggande kunnskapen om artane sin bestandssituasjon, utbreiinga av naturtypane og økologisk tilstand i dette området, vurderer ein å stå i eit rimeleg forhold til forvaltningsplanen sin karakter, og retningslina om kunnskapsgrunnlaget i § 8 vert sett på som oppfylt. Førre-var-prinsippet vert difor tillagt liten vekt i denne planen, jf. naturmangfaldlova § 9.

Forvaltningsplanen gir nærare retningsliner for aktivitetar som er tillate i fuglefredingsområda og i naturreservatet innafør ramma av verneforskriftene og naturmangfaldlova. Vurdering av den enkelte aktiviteten i forhold til samla belastning i verneområdet, vil være svært relevant ved vurderinga av søknader om dispensasjonar frå verneforskrifta. I samband med forvaltningsplanen er det utarbeidd nærare bevaringsmål for ulike naturkvalitetar som grunnlag for overvaking av naturtilstanden i områda. Dette vil gje eit styrka grunnlag for å kunne vurdere samla belastning av ulike aktivitetar i området. Prinsippet i naturmangfaldlova § 10 om økosystemtilnærming og samla belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfaldlova § 11 om at kostnadene ved miljøforringing skal berast av tiltakshavar, får ikkje særleg verknad, ettersom verneforskrifta som forvaltningsplanen bygger på, legg vesentlege avgrensingar på kva tiltak som kan gjerast i området. Dei tiltaka som vil kunne gjennomførast, vert vurdert til ikkje å ha vesentleg negativ effekt på naturtypar, artar eller økosystem.

Prinsippa i § 12 vert vurdert til å være relevante. Prinsippet om beste tilgjengelege teknikkar og driftsmetodar blir vurdert som aktuelt bl.a. i samband med skjøtselstiltak. Prinsippet om beste lokalisering blir vurdert som relevant i samband med bl.a. behandling av søknader om dispensasjonar, både når det gjeld spørsmålet om dispensasjon bør gjevast og eventuelt kva vilkår som bør setjast. Forvaltningsplanen legg opp til skjøtselstiltak som er vurdert å være best mogeleg tilpassa naturkvalitetane ein ønskjer å ta være på. Gjennom den overvakinga av naturtilstanden som planen legg opp til, vil ein få eit godt grunnlag for å evaluere gjennomførte skjøtselstiltak og ev. foreta korrigeringar både når det gjeld teknikkar/metodar og lokalisering.

5.2.3 Forholdet til andre lovverk

Forskrifter gitt med heimel i naturmangfaldlova går føre andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheiter mellom bestemmingane. Det er også viktig å merke seg at det andre regelverket gjelder i tillegg til verneforskriftene i område verna etter naturmangfaldlova. Ved søknader om løyve til motorisert ferdsel vil det i dei fleste tilfella vere nødvendig med både dispensasjon frå motorferdselslova og frå verneforskrifta, eventuelt § 48 i naturmangfaldlova. Med få unntak vil verneforskrifta ha strengare reglar når det gjeld bruk og tiltak enn anna lovverk. Det er derfor naturleg at ein søknad om dispensasjon først blir behandla av fylkesmannen. Forskrifter gitt med heimel i naturmangfaldlova avgrensar ikkje rådigheitsutøvinga utanfor verneområdet.

Etter naturmangfaldlova § 49 ein skal legge vekt på verneverdiane i naturreservatet for tiltak utanfor som kan påverke verneområdet, og som treng løyve etter anna lovverk.

I fuglelivsfredingsområdet vert det hausta tare ved tråling. Dette er regulert gjennom “Forskrift om høsting av tang og tare”. Det er fylkesvise haustingsforskrifter som opnar og stenger felt for hausting, og dette er heimel for å kunne ha ei berekraftig tareforvaltning som tek omsyn til spesielle fugleinteresser.

Havne- og farvasslova og loslova styrer skipsfarten og tryggleiksomsyna knytt til denne.

5.2.4 Tolking av unntaksreglane i verneforskrifta for fuglefredingsområda

I **punkt IV** i verneforskrifta er det lista opp ei rekkje aktivitetar som ikkje krev dispensasjon frå verneforskrifta:

Nr a) opnar for felling av villmink.

Nr b) viser til at påverknad av vegetasjonen av vanleg ferdsel er tillate. Dette gjeld ferdsel til fots. I same punkt er det presiserte at beite skal kunne føregå som før.

Nr c) opnar for vedlikehald av gjerde, forankring av fiskereiskap og anna som følgjer av bruks- og eigedomsrettar i området. Drift og vedlikehald av fyrstasjonen på Grasøyane er også unnateke.

Nr d) fastset eit forbod mot all ferdsel og ilandstiging frå båt i tida 15. mars til 31. august for delområda Runde vestsida, Runde nordside og Hellestien-Blåfjellet-Kløfjellet-Geita, og i perioden 15. april til 15. august for delområdet Grasøyane. Dette gjeld all ferdsel til fots, ridning, med båt (Grasøyane) og motorisert ferdsel på land. Det er likevel eit unntak for grunneigarane si næringsutøving etter dei eigedoms- og bruksrettar som gjeld, og ferdsel for dei som høyrer heime på Runde.

Det er vidare unntak for ferdsel etter oppmerka stiar fram til oppmerka utkikkspunkt. Dette gjeld: Stien fram til toppen på Lundeura i Runde vestsida, delar av stien frå Trepet til Rundabranden som ligg i Runde vestsida, og stien fram til utkikkspunktet på Tinden i Runde nordside. Det har tidlegare vore unntak for øvste delar av stien ned Kaldekloven, men fylkesmannen vil ikkje merke denne stien for vidare bruk, m.a. av tryggleikssyn.

Nr e) omtalar aktivitet av nasjonal karakter i samband med ulike rednings- og oppsynsføremål. Desse er alltid tillatne i verna område, men omfattar ikkje unntak for øving for nemnte føremål. Ingen privatpersonar kan handle etter dette punktet.

5.2.5 Tolking av unntaksreglar og dispensasjonsbestemmingar for området med fuglelivsfreding

I punkt V i verneforskrifta er det opna for at fugl eller pattedyr som gjer skade på innmark eller næringsverksemd kan skræmast bort.

Vidare opnar ein for at forvaltingsstyresmakta kan gje løyve til å felle visse artar som gjer omfattande skade på næringsdrift. Det skal skje i den vanlege jakttida for arten. Dette kan gjevast for raudrev, ramn, kråke og skjor som måtte gjere skade på husdyrhald eller anna landbruksverksemd.

5.2.6 Tolking av unntaksreglene i verneforskrifta for Goksøymyrane naturreservat

I punkt V i verneforskrifta listar ein opp ei rekkje aktivitetar som ikkje krev løyve eller dispensasjon:

Nr 1 omtalar aktivitet av nasjonal karakter og desse er alltid tillate i verna område. Dette omfattar ikkje unntak for øving for nemnte formål.

Nr 2 opnar for tradisjonelt beite. Direktoratet for naturforvaltning kan regulere beitetrykket slik at det er i tråd med verneformålet. Det er for tida lågt beitetrykk, og det er vere aktuelt å stimulere til beiting.

Nr 3 er ein referanse til friluftslova, som stadfester allemannsretten til sanking av bær og sopp.

5.2.7 Spesifiserte dispensasjonsbestemningar i verneforskrifta for Goksøyrryane naturreservat

I **punkt VI** i verneforskrifta opnar ein for at forvaltingsstyresmakta kan gje løyve til motorferdsel i samband med næring. Dette vil kunne gjelde motorferdsel i samband med gjerdning og beitedrift. Ved behandling av slike søknader vil det med utgangspunkt i prinsippa i naturmangfaldlova leggjast særleg vekt på tiltaket sin verknad på verneformålet.

5.2.8 Generelle dispensasjonsbestemningar

I pkt VI i verneforskrifta for fuglelivsfredingsområda og pkt VIII i verneforskrifta for Goksøyrryane naturreservat finst den generelle unntaksparagrafen. I dag er denne erstatta av § 48 i naturmangfaldlova, jf. §§ 8 – 12 (sjå kapittel 8.2). Frå den opphavlege generelle dispensasjonsbestemninga i § 7 er følgjande dispensasjonsformål vidareført i naturmangfaldlova § 48:

Forvaltingsstyresmakta kan gjere unntak frå eit vernevedtak dersom det ikkje strir mot vernevedtaket sitt formål og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom sikkerheitsomsyn eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig.

I avveginga mellom andre vesentlege samfunnsinteresser og omsynet til verneområdet skal det særleg leggjast vekt på verneområdet sin verdi for det samla nettverket av verneområde og om eit tilsvarande verneområde kan etablerast eller utviklast ein annan stad. Tiltakshavaren kan påleggast å bere rimelige kostnader ved ivaretakinga, opprettinga eller utviklinga av eit slikt tilsvarande område.

«Dispensasjon i særlege tilfeller når det ikke er i strid med formålet med vernet» gjeld hovudsakleg bagatellmessige inngrep/tiltak eller forstyrningar av forbigåande karakter og som er av stor verdi for søkar og ikkje er i konflikt med verneverdiane. Tiltak som kan redusere eller øydelegge verneverdiane i fuglelivsfredingsområda på og ved Runde og i Goksøyrryane naturreservat vil ikkje kunne få dispensasjon etter denne bestemminga.

«Dispensasjon for arbeider av vesentlig samfunnsmessig verdi» gjeld for tiltak som ikkje blei vurdert eller var aktuelle på vernetidspunktet. Dispensasjon heimla i dette punktet skal berre gjevast under heilt særskilte forhold av nasjonal betydning. Det vil ikkje være tilstrekkeleg grunnlag for å gje dispensasjon med bakgrunn i denne bestemminga i saker som berre har lokal eller regional betydning.

5.2.9 Generelle retningslinjer for saksbehandling

Retningslinjer for behandling av saker som gjeld dei ulike brukarinteressene er presentert i kapittel 3. Punkta under viser dei generelle retningslinjene for all saksbehandling som omhandlar fuglelivsfredingsområda på og ved Runde og i Goksøyrryane naturreservat:

- 1) Alle søknader om tiltak som krev løyve/dispensasjon etter verneforskrifta, skal sendast Fylkesmannen i Møre og Romsdal.
- 2) Normalt vil verneforskrifta ha strengare reglar enn det som gjeld etter anna lovverk. Søknader blir difor først vurderte etter verneforskrifta før eventuell vurdering etter anna lovverk. Avslag etter verneforskrifta kan ikkje overstyrast av anna lovverk.
- 3) Nærare retningslinjer for saksbehandlinga er gitt under dei enkelte brukarinteressene. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort ei samla vurdering i forhold til verknaden av tiltaket på verneverdiane og forholdet til andre brukarinteresser.
- 4) Desse instansane skal ha kopi av alle vedtak: Herøy eller Ulstein kommune, Statens Naturoppsyn og Miljødirektoratet.
- 5) Klage på vedtak gjort av fylkesmannen skal behandlast etter reglane i forvaltningslova. Miljødirektoratet er klageinstans for alle saker etter verne-forskrifta. Ei eventuell klage på vedtak skal sendast Miljødirektoratet via Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Fylkesmannen føretek førebuaende klagebehandling og vurderer innhaldet i klagen. Fylkesmannen kan etter dette endre sitt opphavelige vedtak. Dersom fylkesmannen opprettheld vedtaket sitt, skal klagen oversendast Miljødirektoratet for endeleg behandling og vedtak.

6 FORVALTNINGSPLANEN SI GYLDIGHEIT

Forvaltningsplanen for Runde og Grasøyane fuglefredingsområde og Goksøyrryane naturreservat gjeld fram til ny forvaltningsplan er vedtatt. Fylkesmannen er ansvarleg for revideringa av planen. Ein tek sikte på å gjere dette ca. kvart 10. år, første gong ca. 2020. Fylkesmannen kan revidere planen på eit tidligare tidspunkt om det er nødvendig. Bevaringsmåla vil bli reviderte i samsvar med nasjonale standardar når desse føreligg, uavhengig av rulleringa av forvaltningsplanen.

7 REFERANSAR

Publikasjonar

Artsdatabanken, 2010. *Norsk røddliste for arter 2010*.

Artsdatabanken, 2011. *Norsk røddliste for naturtyper 2011*.

Artsdatabanken, 2012. *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012*.

Bevanger, K & Refsnæs, S. 2011. *Fugl og kraftledning. Tiltak som kan redusere fugledød*. NVE, Rapport nr 27/2011.

Direktoratet for naturforvaltning, 2001. *DN-håndbok 17-2001 – Områdevern og forvaltning*.

Direktoratet for naturforvaltning, 2001. *Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001, rev. februar 2010*.

Direktoratet for naturforvaltning, 2007. *DN-håndbok 13-2007 – Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*

Lorentsen, S.-H. & Christensen-Dalsgaard, S. 2009. *Det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl. Resultater til og med hekkesesongen 2008*. NINA Rapport 439.

Moen, A. 1984. Myrundersøkelser i Møre og Romsdal. Univ. i Trondh. rapp. bot. ser. 1984-5.

Skoglund, S.E.B., 2011. *Vegetasjonsendringer i myr og lynghei på Runde i perioden 1928 til 2010*. Masteroppgåve Universitetet i Bergen.

Nettstader:

Artsdatabanken. <http://www.artsdatabanken.no/frontpage.aspx?m=2>

Direktoratet for naturforvaltning, 2008. *Naturbase*. www.dirnat.no

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga. www.fylkesmannen.no/mr

Lovdata, 2009. www.lovdata.no/

Miljøstatus i Norge. <http://www.miljostatus.no/>

Norsk fyrhistorisk foreining: www.fyr.no

Norsk Institutt for Naturforskning: www.seapop.no

Pers.medd.

Folkestad, A.O. 2012

Goksøy, K.A. 2012.

Vedlegg 1 - Forskrift Runde og Grasøyane

Forskrift om vern for 4 fuglefredningsområder og vern av fuglelivet på og omkring Runde i Herøy og Ulstein kommunar, Møre og Romsdal.

Fastsatt ved kgl.res. av 30. april 1981. Fremja av Miljøverndepartementet.

I

I medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, §§ 13 og 14, 2. ledd, jfr. § § 9 og 10 er det i kgl.res. av 30. april 1981 oppretta 4 fuglefredningsområde og etablert fuglelivsfredning på og omkring øyane Runde i Herøy kommune og Grasøyane i Ulstein kommune under fellesnemninga Runde fredningsområde.

II

Fuglefredningsområda omfattar følgjande:

1. Runde vestsida som ligg innafor grenser mellom følgjande punkt: (1) Grensa mellom gnr. 9, bnr. 10 og felles utmark for gnr. 9 i sjøkanten i Mågenesstranda, (2) vinkelpunkt på eigedomsgrensa ved høgde 172 m.o.h. over Trepet, (3) høgde 188 m.o.h. rett sør for Runde fyr, (4) kote 50 på rett line mellom pkt. (3) og Runde fyr, og (5) neset på nordkant av Krykkjehola.

Mellom (1) og (2) følgjer grensa eigedomsgrensene, mellom (2) og (3) går grensa langs brotkanten av fjellet, mellom (3) og (4) langs ei rett line, frå (4) til (5) følgjer den foten av ura og berghamrane, og frå (5) til (1) langs sjøkanten under fuglefjella.

Området omfattar følgjande eigedomar: Runde felles utmark, gnr. 9, bnr. 1-14, 17, 26, 30, 31, 36, 38. Goksøy felles utmark, gnr. 10, bnr. 1, 3-9, 12 og 18, og statens eigedom v/Fyrdirektoratet, gnr. 10, bnr.2.

2. Runde nordside som ligg innafor grenser mellom følgjande punkt: (1) Neset på nordsida av gjøttet rett aust for Runde fyr, (2) brotkanten i fjellsida rett aust for Runde fyr, (3) høgde 116 m.o.h. ovafor Tindeneset og (4) neset søraust for Gjøttane ved Tindeneset. Mellom (1) og (3) følgjer grensa brotkantar i terrenget, frå (3) til (4) følgjer den bratthenget og frå (4) til (1) følgjer den sjøkanten.

Området omfattar følgjande eigedomar: Goksøy felles utmark, gnr. 10, bnr. 1, 3-9, 12 og 18, og statens eigedom v/Fyrdirektoratet, gnr. 10 bnr. 2.

3. Hellestien- Blåfjellet – Kløfjellet – Geita som ligg innafor grenser med følgjande punkt: (1) Vestenden av tunnelen på fylkesvegen, (2) brotkanten på vestsida av skardet nordnord aust for austspissen av Austefjellvatnet, (3) toppen av Blåfjellet, (4) punkt på eigedomsgrensa mellom gnr. 9, bnr. 6 og 7 under bratthenget i fjellsida, og (5) grensa mellom Runde felles utmark og utskift eigedom i kanten av fylkesvegen under Blåfjellet.

Mellom (1) og (2) følgjer grensa under bratthenga, deretter langs loddlinja til topps, mellom (2) og (3) følgjer den fjellkanten, frå (3) til (4) går den i rett line, dels langs eigedomsgrense, frå (4) til (5) først langs fjellfot og nedkant av urer til under Geita, deretter langs skilje mellom Runde felles utmark og utskift eigedom, og mellom (5) og (1) langs sørsida av fylkesvegen.

Området omfattar følgjande eigedomar: Gnr. 9, bnr. 1, 5, 7, 10, 11, 17 og 38, Runde felles utmark,

gnr. 9, bnr. 1 – 14, 17, 26, 30, 31, 36, 38 og Goksøyr felles utmark, gnr. 10, bnr. 1, 3 – 9, 12 og 18 pluss gnr. 10, bnr. 10 og 17.

4. Grasøyane som omfattar alle øyar, holmar og skjær i øygruppa Grasøyane i Ulstein kommune, og som er avgrensa av rette liner mellom faste punkt på følgjande måte: (1) Skjær nord for Grasøya til (2) stein nordaust for Grasøya til (3) stakke nordaust for Skjærvøya til (4) varde på Ertenskjæret til (5) båk vest for Tøyrane og derifrå til (1).

Området omfattar følgjande eigedomar: Indre Flø, gnr. 3, bnr. 1, 2, 3, 4, 5, 6 og staten v/Fyrdirektoratet, gnr. 1, bnr. 8.

Grensene for fuglelivsfredning og dei 4 fuglefredingsområda er avmerka på kart i målestokk 1:5.000, 1:20.000 og 1:50.000, dagsett Miljøverndepartementet april 1981. Kartet og vernereglane vert oppbevart i kommunane, hjå fylkesmannen og Miljøverndepartementet. Dei nøyaktige grensene for fuglefredningsområda på Runde blir avmerka med fargepunkt på steinar og oppsette pålar i terrenget.

Fuglelivsfredinga gjeld for resten av øya Runde og i dei tilgrensande sjøområde innafor følgjande grenser: Nordsida av Rimøya frå Kvieneset til Tenneneset, rett line til Langeneset på Nerlandsøya, nordaustsida av Nerlandsøya til Golleneset, rett line til minimumsavstand 2 km vest og nordvest av Kvalneset på Runde, deretter denne minimumsavstand til fast land til nord av skjera Voren, rett line til minimumsavstand 2 km nord av Grasøya, deretter denne minimumsavstand aust om øya til rett line kan dragast mot Kvieneset på Rimøya.

III

Føremålet med fredninga er å ta vare på eit rikt og interessant fugleliv og fuglane sitt livsmiljø, serleg med omsyn til sjøfuglkoloniane.

IV

For fuglefredningsområda gjeld følgjande reglar:

- a) Alle fuglar og pattedyr med unntak av villmink er freda mot skade og øydelegging av ein kvar art. Dette gjeld og uroing av fugl eller fugleungar på eller ved reir, eller fugl med ungekull.
- b) Vegetasjonen på land er freda, med unntak av det som følgjer av vanleg ferdsel. Beite skal kunne føregå som før.
- c) Det må ikkje iverksetjast tiltak som kan endre dei naturgjevne vekstvilkår for plantar og livsmiljø for fuglar og dyr, som oppføring av bygningar, bruk av kjemiske gifter, dumping av avfall o.l. Dette gjeld likevel ikkje vedlikehald av gjerde, forankring av fiskereiskap og anna som følgjer av dei eigedoms- og bruksrettar som gjeld i området, og heller ikkje det som følgjer av drift og vedlikehald av fyrstasjonen på Grasøyane.
- d) Av omsyn til fuglelivet er det forbod mot all ferdsel innafor områda, og mot ilandstigning frå båt i tida 15. mars til 31. august for områda 1 – 3, og i tida 15. april til 15. august for område 4. I denne tida er det og forbode på nokon måte å skremme ut fuglane ved hjelp av skot, blåsing i skipsfløyter o.l. Desse reglane skal likevel ikkje vere til hinder for grunneigarane si næringsutøving etter dei eigedoms- og bruksrettar som gjeld, eller for ferdsel for dei som høyrer heime på øya. Heller ikkje er det til hinder for ferdsel etter oppmerka stiar til og frå oppmerka utkikspunkt.

e) Ferdsel i samband med ambulanse, politi-, brannvern, forvaltnings-og oppsynsføremål er unnateke frå ferdselsforboda.

V

For området med fuglelivsfredning gjeld følgjande:

Alle fugle- og pattedyrartar, med unnatak av villmink, og også fuglereir, egg og ungar, er freda mot jakt og fangst, skade og øydelegging av alle slag.

Fugl eller pattedyr som gjer skade på innmark eller næringsverksemd kan skremmast bort. Dersom det er fare for omfattande skade på næringsdrift, kan forvaltningsstyresmakta gje grunneigar, retthavar eller brukar løyve til å felle visse artar innafor den tid då det er lovleg jakttid for vedkomande art(ar).

VI

Miljøverndepartementet kan gjere unnatak frå fredningsføresegnene for vitenskaplege granskingar, som del av skjøtselplan for å oppfylle føremålet med fredninga, for oppretting av faste utkikspunkt og tilkomstar for å hindre ulykker, for arbeid av vesentleg samfunnsmessig verdi, og i serlege tilfelle når det ikkje strir mot føremålet for fredninga.

VII

Forvaltninga av desse reglane blir lagt til fylkesmannen i Møre og Romsdal.

VIII

Den myndigheit Kongen har etter § 10 til å fastsettje nærare reglar om skjøtsel, etter § 21 om merking av fredningar m.v., etter § 22 om regulering av ferdsel og etter § 23 om å gjere unntak frå fredningsreglar, vert overført til Miljøverndepartementet.

IX

Desse reglane trer i kraft straks. Frå same tidspunkt vert fuglelivsfredninga på Runde frå 13. desember 1957 oppheva.

Vedlegg 2 - Forskrift Goksøyrryane naturreservat

Forskrift om fredning av Goksøyrryane naturreservat, Herøy kommune, Møre og Romsdal.

Fastsett ved kgl.res. 13. desember 1996 med heimel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og § 21, § 22 og § 23. Fremja av Miljøverndepartementet.

I

I medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, § 8, jfr § 10 og § § 21, 22 og 23, er eit myrområde i Herøy kommune, Møre og Romsdal fylke, freda som naturreservat ved kgl.res. av 13. desember 1996 under namnet« Goksøyrryane naturreservat ».

II

Det freda området omfattar heile eller delar av følgjande gnr/bnr: 9/1-14,17,26,30,36,38, 10/1-19,21,22.

Reservatet dekkjer eit areal på ca 845 dekar.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:5000, dagsett Miljøverndepartementet september 1996.

Kartet og fredningsforskrifta blir oppbevarte i Herøy kommune, hos fylkesmannen i Møre og Romsdal, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

Dei nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkast i marka, og knekkpunkta bør koordinatfestast.

III

Formålet med fredinga er å ta vare på eit myrområde med terrengdekkande myr, ein myrtype og myrvegetasjon som har vore vanleg i kyststrøka, men som på grunn av ulike former for inngrep har vorte sjeldan i god og typisk utforming.

IV

For reservatet gjeld følgjande reglar:

1. All vegetasjon, også døde buskar og tre, er freda mot ei kvar form for skade og øydeleggjing. Nye planteartar må ikkje innførast, og det må ikkje fjernast planter eller plantedelar frå reservatet.
2. Det må ikkje iverksetjast tiltak som kan endre dei naturgjevne tilhøva, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, hensetjing av campingvogn o.l., framføring av nye luftleidningar, jordkablar og kloakk- og vassleidningar, bygging av vegar, drenering og anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, utslepp av kloakk eller andre konsentrerte forureiningstilførslar, dumping av avfall, gjødsling eller bruk av kjemiske plantevernmidde. Opplistinga er ikkje fullstendig.
3. Motorisert ferdsel er forbode.

V

Reglane i punkt IV er ikkje til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsverksemd.
2. Tradisjonell beiting.
3. Sanking av bær og matsopp.

VI

Forvaltingsstyresmakta, eller den forvaltingsstyresmakta bestemmer, kan gje løyve til motorferdsel i samband med næring.

VII

Forvaltingsstyresmakta, eller den forvaltingsstyresmakta gjev fullmakt, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredingsformålet. Det kan utarbeidast forvaltningsplan, som skal innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltaka.

VIII

Forvaltingsstyresmakta kan gjere unntak frå fredningsforskrifta når formålet med fredinga krev det, for vitskapelege undersøkingar og arbeid av vesentleg samfunnsmessig verdi, og i andre spesielle tilfelle dersom det ikkje strir mot formålet med fredinga.

IX

Forvaltinga av fredningsforskrifta vert lagt til fylkesmannen i Møre og Romsdal.

X

Denne forskrifta trer i kraft straks.

Vedlegg 3 - Naturmangfaldlova

Nokre viktige bestemmelser i naturmangfaldlova

§ 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

§ 48. *(dispensasjon fra vernevedtak)*

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskrifta og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskrifta eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vedlegg 4 - Tiltak på Runde/Grasøyane

Tiltak	Prioritet	Utførende aktør	Kostnad i 1000-kr	Finansiering	Frist	Merknader
Halde parkeringsplassen i god stand	1	Entreprenør		1426.30		Rusta opp hausten 2012
Forbtre kritiske punkt på stien oppe på fjellet	1	SNO, entreprenør	50 ´	1426.30	2014	Første etappe
Informasjonstavler og info-punkt i områda	1	SNO/ FM	50 ´	1426.30	2014	Løpande fornying
Kanaliserer ferdsel for å unngå slitasje på vegetasjon og forstyrning av fugleliv	1	FM/SNO				Info, fysisk styring av ferdsel
Utvikle autorisert infoserter	2	DN/MD	1.000 ´	1427.21	2014	Årlege løyvingar
Ruste opp stien frå Goksøy til Kaldekloven/Lundeura	2	Entreprenør	350 ´	1426.30	2015	Andre etappe
Oppdatere infobrosjyren	2	FM	30 ´	1426.30	2015	Oppdatere når opplaget går ut
Ruste opp stien frå reservatgrensa via Tinden til Raudenipa	3	Entreprenør	200 ´	1426.30	2016	Tredje etappe
Hindre elektrokursjon av fugl på kraftlina på Goksøy	3	Nettselskapet				Samarbeid, tilskottsordning
Fjerne feltet med sitkagran vest for Raudetinden		Entreprenør		1426.30		Vernskog. Må avklarast med kommunen før hogst

Vedlegg nr. 5: Saksbehandling av forvaltingsplanen

Høyring:

Forvaltningsplanen har vore på høyring til grunneigarar, organisasjonar, næringsaktørar og forvaltningsorgan i tida frå 14.05. til 01.07.2013. Høyringa vart kunngjort i lokalavisene 14.05.2013. Det kom 5 merknader til planen:

Olav Lynge, grunneigar på Indrefløy, peikar på at det tidlegare har vore beiting på Grasøya. Her hadde fyrvaktaren dyr, og her var også hamn for verar.

Kystverket peikar på at Grasøyane fyr er freda etter kulturminnelova. Det er store kostnader ved vedlikehald av fyret, og dei ønskjer alternativ bruk gjennom utleige. Det krev ikkje helikopter for å kome til Grasøya, slik det gjer på Svinøya. Ein slik bruk av fyret burde stå i forvaltningsplanen kap 3.

Herøy kommune v/formannskapet tek planen til vitande.

Herøy kommune v/nemnda for vilt, fiske og friluftsliv har følgjande merknader.

- 1) Det er problem med lause hundar. Reglane for bandtvang må kome tydelegare fram.
- 2) Det må utarbeidast informasjonsskilt på fleire språk.
- 3) Det bør vere ferdselsforbod i Kaldekloven av tryggleikssyn.
- 4) Fredingsforskrifta må ikkje hindre jakt på hjort i ordinær jakttid.
- 5) Ein må stimulere til jakt på mink med skotpremie.

Møre og Romsdal fylkeskommune saknar omtale av kulturminne på Runde som eit automatisk freda kulturminne på Tendeneset. Ein bør bruke Riksantikvaren sin database Askeladden, og planen må vise til Møre og Romsdal fylkeskommune som rette mynde.

Fylkesmannen si vurdering:

Fylkesmannen vil oppdatere omtalen av Grasøyane slik grunneigaren, Kystverket og Møre og Romsdal fylkeskommune peikar på. Ei evt. utvikling av ny bruk av Grasøyane fyr vil måtte vurderast i høve til ferdselsforbodet 15.04 – 15.08.

Fylkesmannen er samd med viltnemnda i Herøy i at det må informerast betre både om bandtvang, og at informasjonen på Runde må bli fleirspråkleg. Det er ferdselsforbod i Kaldekloven, men med unntak for oppmerka sti. Fylkesmannen tek med seg innspelet, og vil fjerne unntaket frå ferdselsforbodet på stien i Kaldekloven. Fylkesmannen har gjeve dispensasjon for jakt på hjortevilt i fuglelivsfredingsområda. Vi er også samd i at det bør takast ut mink, og vil stimulere til dette. Innføring av skotpremie må evt. skje i regi av kommunen eller grunneigarlag.